KEFARET

Örtmek, gizlemek, görmezlikten gelmek anlamlarını taşıyan **küfr** kökünden türeyen kefaret, (özgün şekliyle keffâret) Râgıb'ın güzel ifadesiyle, 'günahı **örten** şey' demektir. Kur'an bu anlamda hem kefaret sözcüğünü, hem de aynı kökten gelen **tekfir** sözcüğünü kullanır. Tekfir, yine Râgıb'ın deyimiyle, 'günahı örterek hiç yapılmamış gibi davranmak'tır. Kur'an bu anlamda Allah**'ı,** günahları tekfir edici (örtücü) olarak da nitelendiriyor, (bk. 3/195; 4/31; 5/12, 65; 8/ 29; 48/5)

Tekfir, kuldan bir **fiil olduğunda,** Allah'ın nimetlerini veya gerçeği görmezlikten gelmek anlamında kullanılır. Bu demektir ki Allah, tekfiri, kullarını af için, kul ise Tanrı'ya nankörlük için kullanmaktadır.

Tekfir, ayrıca, bir insanı küfre nispet etmek, kâfir ilan etmek anlamında da kullanılır.

Demek oluyor ki, kefaret, Allah'ın affına bizzat Allah tarafından bir araç yapılan şey veya bahanedir. Bu, kul için hem bir ibadet hem de bir uyarıcıdır; bir tür ceza gibidir. Mâide 95. ayet, kefaretin bu son işlevini **'yapılanın vebalini tatmak'** diye ifade ediyor.

Kefaret (çoğulu: Keffârât) şu başlıklar altında verilebilir:

1. Zıhar Kefareti: Zıhar, bir kimsenin, karısının vücudunun tamamını veya bir kısmını, kendisine ebediyyen mahrem olan bir kadının (örneğin anasının, kız kardeşinin) vücuduna benzetmesi ve "Sen bana anam gibisin" vs. bir ifadeyle iki kadın arasında bir münasebet kurmasıdır, (bk. Mücâdile suresi; 2 ve yorumları) Bunu yapmak, bir ciddiyetsizlik, gevezelik, aile mahremiyetine saygısızlıktır. Kur'an, bu gibi tutarsızlık ve gevezelikleri insan

hayatından kovmak istemiş ve bunu yapanlara bir ceza vermiştir ki o da, kefaret ödenmedikçe zıhar yapanın, karısıyla temas edememesidir. Bu bir tür, helal olan bir şeyi haram gösterme yalanı sergilemektir ve cezası, **kefaret** ödemektir.

Zıharın kefareti, sırasıyla şu yollardan biriyle ödenir:

a) Bir köle âzat etmek. Bunu yapamazsa,
b) Ara vermeksizin iki ay oruç tutmak. Bunu da yapamazsa,
c) Altmış fakiri sabahlı-akşamlı doyurmak. (58/2-4)

2. Öldürme Kefareti: Bir Müslümanı veya bir zimmîyi (Ehli-kitap'tan birini) yanlışlıkla öldüren kişinin ödeyeceği kefarettir. Böyle bir durumda, öldüren, öldürülenin ailesine diyet verme dışında:

a) Bir köle âzadlar. Bunu yapamazsa,
b) Ara vermeden iki ay oruç tutar. (4/92)

3. Yemin Kefareti: Yeminini bozan kişinin ödemesi gereken kefarettir ki, biz bunu yemin bahsinde anlatmış bulunuyoruz, (bk. burada, Yemin mad.)

4. Avlanma Kefareti: Mâide suresi 95, 96. ayetler ihranılı haldeyken bir av hayvanını öldüreni suçlu saymakta, bu suçu işleyene kefaret olarak şu sıra ile yükümlülük getirmektedir: Öldürülen hayvana denk bir kurban. Bu kurban iki âdil hakem tarafından belirlenir ve **Kabe**'de kesilir. Bunu yapamayan o kurban etinin doyuracağı insan sayısınca yoksulu doyurur. Bu da olmazsa, o ölçüde oruç tutar. Ayette verilen 'o ölçüde' sözünden maksat nedir? Genel kanıya göre, kurbanın kıymeti para olarak takdir edilir, bununla yiyecek alınıp her fakire yanm sa' (bir sa', yaklaşık 3 kg.) düşmek üzre dağıtılır. Bunu da yapamayan, her fakire düşen miktar için bir gün olmak üzere, oruç tutar. O halde avlanma kefaretinde oruç günü sayısı sabit değil, değişkendir.

5. İhramlı İken Tıraş Olma Kefareti: Bakara 196. ayette düzenlenen bu kefaret, ihramlı iken tıraş olmak zorunda kalan kişinin ödemesi gereken **kefarettir.**

Bilindiği gibi, ihramlı kişi, ihramdan çıkmadan herhangi bir canlıyı öldüremez, tıraş olamaz, koku sürünemez, dikişli elbise

giyemez. Bakara 196. ayet bu yasaklardan birini, tıraş olma yasağını çiğneyeni kefaretle yükümlü tutuyor. Bu oruç, 3 günü hac sırasında, 7 günü de hacdan sonra olmak üzre, **10** gündür. Anılan ayette düzenlenen kefaretin diğer icra şekilleri, kurban kesmek veya birkaç fakiri doyurmaktır. Bu üç şekilden birini seçme serbestisi vardır.

Kur'an, bu saydıklarımız dışında bir kefaretten söz etmemektedir. Mesela, 61 gün art arda oruç tutma şeklinde icra edilen oruç kefareti {kefâret-i savm) Kur'an'da yer almaz; fakîhler tarafından sonradan ihdas edilmiştir. Bununla beraber, otorite bazı fakîhler, böyle bir kefarete açıkça karşı çıkmışlardır. İmamı Âzam'ın hocasının hocası ve İrak fıkhı'nın kurucu imamı olan İbrahim en-Nehaî (ölm. 96/714), oruçta kefaret mecburiyetini kabul etmemektedir. Ona göre, bir kişi orucunu, mesela seks yaparak bozsa bile kefaret gerekmez. Yaptığı hata için Allah'tan affını diler, sonra da gününe gün olmak üzere orucunu kaza eder. (Kal'aci, *Fıkhu İbrahim en-Nehaî,* 2/684-685; *Fıkhu Hammâd,* 25)

Kefaretler bahsini kapatırken şu noktanın altını da çizelim:

Dikkat edilirse, bütün kefaretlerde bir biçimde yoksulun yararlanması esas alınmıştır. Bu tablo da gösterir ki, Kur'an dininin temel amacı, insanlık bünyesinden açlık ve sefaleti kaldırmaktır. İman ve ibadetin götürmek istediği esas yer, burasıdır. Böyle olduğu içindir ki, Kur'an, Mâûn suresinin yarattığı muhteşem bir devrimle, halkın malını çeşitli oyunlarla talan edenleri, özellikle bu işte namazı-niyazı araç yapanları dini inkârla suçlamış ve lanetlemiştir. (Ayrıntılar için bizim *'Mâûn Suresi Böyle Buyurdu'* adlı eserimizin okunmasını önemle rica ederiz).